

MH-210

May-2025

B.Sc., Sem.-II (As per NEP-2020)

DSC-C-MAT-121T : Mathematics (Major)
(Calculus – II)

Time : 2:00 Hours]

[Max. Marks : 50

- સૂચનાઓ : (1) બધા જ પ્રશ્નો ફરજિયાત છે.
(2) સંકેતો અને સંજ્ઞાઓ પ્રચલિત છે.

1. (A) જો $y = x^2 \sin 2x$ હોય તો, $\frac{d^2y}{dx^2}$ વેદિક પદ્ધતિ (મેરુ પરાસ્ત્રા) થી મેળવો અને સામાન્ય પદ્ધતિ દ્વારા પણ ચકાસો. 5

1. (B) $\frac{4x^2 + 6x - 9}{(x + 6)^3}$ નું પર્વત્યા નિયમની મદદથી આંશિક અપૂર્ણાંક (partial fraction) મેળવો. 5

અથવા

1. (A) વેદિક પદ્ધતિ દ્વારા $\frac{1}{1-x}$ નું x ના ઘાતમાં વિસ્તરણ કરો. 5

1. (B) વેદિક પદ્ધતિ દ્વારા $\int x^4 e^x dx$ મેળવો. 5

2. (A) વક્રતાત્રિજ્યાની વ્યાખ્યા આપો અને વક્ર $r = f(\theta)$ ની વક્રતાત્રિજ્યા શોધો. 5

2. (B) વક્ર $xy^2 - (x + y)^2 = 0$ ના દિક્ બિંદુઓ શોધો અને પ્રકૃતિ વર્ણવો. 5

અથવા

2. (A) સમપરિમાણીય વિધેય $f(x, y)$ માટેનું ઓઈલરનું પ્રમેય લખો અને સાબિત કરો. 5

2. (B) વિધેય $f(x, y) = x^3 + y^3 - 4xy + 3x$ ને $x - 1$ અને $y - 1$ ના ઘાતમાં વિસ્તરણ કરો. 5

3. (A) યામ સમતલો $x = 0, y = 0, z = 0$ અને સમતલ $ax + by + cz = 1$ દ્વારા ઘેરાયેલ ઘનનું ઘનફળ શોધો. 5

3. (B) શોધો : $\int_0^{\pi/2} \int_0^{\cos \theta} r^2 \sin^4 \theta dr d\theta$. 5

અથવા

3. (A) સંકલનનો ક્રમ બદલો : $\int_0^1 \int_{x^2}^{2-x} f(x, y) dy dx$. 5

3. (B) શોધો : $\int_0^1 \int_0^{\sqrt{1-y^2}} \frac{2y}{x^2 + y^2} dy dx$. 5

4. (A) વિધેય $f(x, y) = x^3 + y^3 - 3x - 12y + 5$ માટે સ્થિર મૂલ્યો શોધો. 5
4. (B) વિધેય $f(x, y) = \begin{cases} \frac{x^2y^2}{x^3 + y^3}, & (x, y) \neq (0, 0) \\ 0, & (x, y) = (0, 0) \end{cases}$ ની ઊગમબિંદુ પાસે વિકલનીયતા ચકાસો. 5
- અથવા**
4. (A) યંગનું પ્રમેય લખો અને સાબિત કરો. 5
4. (B) જો $z = f(x - y, y - z, z - x)$ હોય તો $\frac{\partial z}{\partial x} + \frac{\partial z}{\partial y} + \frac{\partial z}{\partial z} = 0$ બતાવો. 5
5. ટૂંકમાં જવાબ આપો : (ગમે તે દસ) 10
- (i) એકન્યુનેન પૂર્વેન સૂત્ર (Eknyunen Purven Sutra) શેના માટે ઉપયોગી છે ?
- (ii) $\sin 2x$ નું પ્રથમ વિકલન શોધો.
- (iii) મેરુ પરાસ્ત્રા (Pascal triangle) નું ચાર સોપાન સુધી લખો.
- (iv) જો $u = \frac{2xy}{x^2 + y^2}$, હોય તો $x \frac{\partial u}{\partial x} + y \frac{\partial u}{\partial y}$ મેળવો.
- (v) દ્વિચલ વિધેયના વિસ્તરણ માટે મેકલોરીનનો પ્રમેય લખો.
- (vi) જો આપેલ દિક બિંદુ નોડ (NODE) હોય તો r, s અને t વચ્ચે શું સંબંધ હોય ?
- (vii) વક્ર $x^2 + y^2 = 1$ ની વક્રતાત્રિજ્યા લખો.
- (viii) રેખાઓ $x = 0, y = 2, y^2 = x$ દ્વારા ઘેરાયેલા વિસ્તારની આકૃતિ દોરો.
- (ix) શોધો : $\int_0^1 \int_0^x y \, dy \, dx$.
- (x) જો $x = r \cos \theta, y = r \sin \theta$ તો $\frac{\partial(x, y)}{\partial(r, \theta)}$ શોધો.
- (xi) જો $f(x, y) = 3x + 2y$, તો $\frac{dy}{dx}$ શોધો.
- (xii) જો $f(x, y) = x^3 + 4y^3$, તો બિંદુ $(2, -1)$ આગળ $\frac{\partial^2 f}{\partial x^2}$ શોધો.

MH-210

May-2025

B.Sc., Sem.-II (As per NEP-2020)**DSC-C-MAT-121T : Mathematics (Major)
(Calculus – II)****Time : 2:00 Hours]****[Max. Marks : 50**

- Instructions :** (1) All questions are compulsory.
(2) Symbols and notations are usual.

1. (A) If $y = x^2 \sin 2x$ find $\frac{d^2y}{dx^2}$ using Vedic method (Meru Parastra), also verify it by using standard process. **5**

1. (B) Express $\frac{4x^2 + 6x - 9}{(x + 6)^3}$ into partial fraction by Vedic method. **5**

OR

1. (A) Find the series of $\frac{1}{1-x}$ in powers of x by Vedic method. **5**

1. (B) Evaluate $\int x^4 e^x dx$, by Vedic method. **5**

2. (A) Define radius of curvature. Find the radius of curvature of the curve $r = f(\theta)$. **5**

2. (B) Find the double points and explain their nature of the curve $xy^2 - (x + y)^2 = 0$ **5**

OR

2. (A) State and prove Euler's theorem for a homogeneous function $f(x, y)$. **5**

2. (B) Expand $f(x, y) = x^3 + y^3 - 4xy + 3x$ in power of $x - 1$ and $y - 1$. **5**

3. (A) Find the volume of the solid bounded by the plane $ax + by + cz = 1$ and the co-ordinate planes $x = 0, y = 0, z = 0$. **5**

3. (B) Evaluate : $\int_0^{\pi/2 \cos \theta} \int_0^r r^2 \sin^4 \theta dr d\theta$. **5**

OR

3. (A) Change the order of integration : $\int_0^1 \int_{x^2}^{2-x} f(x, y) dy dx.$ 5

3. (B) Evaluate : $\int_0^1 \int_0^{\sqrt{1-y^2}} \frac{2y}{x^2 + y^2} dy dx.$ 5

4. (A) Find the extreme values of function $f(x, y) = x^3 + y^3 - 3x - 12y + 5.$ 5

4. (B) Check differentiability of function $f(x, y) = \begin{cases} \frac{x^2 y^2}{x^3 + y^3}, & (x, y) \neq (0, 0) \\ 0, & (x, y) = (0, 0) \end{cases}$ at origin. 5

OR

4. (A) State and prove Young's theorem. 5

4. (B) If $z = f(x - y, y - z, z - x)$, then show that $\frac{\partial z}{\partial x} + \frac{\partial z}{\partial y} + \frac{\partial z}{\partial z} = 0.$ 5

5. Do as directed : (Any ten) 10

(i) Why is Eknyunen Purven Sutra used ?

(ii) Find first derivative of $\sin 2x.$

(iii) Write Meru Parastra (Pascal triangle) upto four steps.

(iv) If $u = \frac{2xy}{x^2 + y^2}$, then find $x \frac{\partial u}{\partial x} + y \frac{\partial u}{\partial y}.$

(v) State the Maclaurin's series expansion of function of two variables.

(vi) What is the relation of r, s and t, if double point is a Node ?

(vii) Write the radius of curvature of curve $x^2 + y^2 = 1.$

(viii) Draw the area bounded by lines $x = 0, y = 2, y^2 = x.$

(ix) Evaluate : $\int_0^1 \int_0^x y dy dx.$

(x) Evaluate $\frac{\partial(x, y)}{\partial(r, \theta)}$, when $x = r \cos \theta, y = r \sin \theta.$

(xi) If $f(x, y) = 3x + 2y$, then find $\frac{dy}{dx}.$

(xii) If $f(x, y) = x^3 + 4y^3$, then find $\frac{\partial^2 f}{\partial x^2}$ at point $(2, -1).$